

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

KAPELLANSTRÆDE 8

LOLLAND KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	13.01.2011
Besigtiget af:	Mia Kroer Ræbild
Journalnummer:	2010-7.82.07/360-0001
Kommune:	Lolland Kommune
Adresse:	Kapellanstræde 8, 4930 Maribo
Betegnelse:	Kapellanstræde 8
Fredningsår:	1950
Omfang:	<i>Forhuset (1756)</i>

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Kapellangården, opført 1756, er beliggende på vestsiden af Kapellanstræde, der er et smalt, brolagt stræde syd for Torvet og øst for Maribo Domkirke. Kapellanstræde afgrænses mod vest af sammenbyggede en-etages byhuse, og mod øst af en mere spredt bebyggelse bestående af blandt andet Kapellangårdens forskellige udhuse samt lave stakitter, der indhegner Brødregadehusenes baghaver.

Kapellangården er et en-etages bindingsværksforhus i 18 fag med højt styrterum. Kapellangården er opdelt i fire boliger, hvoraf Kapellanstræde nr. 8 udgør fire fag. (Herefter betegnet bygningen).

Bygningen har saddeltag belagt med røde vinetegl. I rygningen ses en nyere muret skorsten med sokkel og krave. Bygningen har en sorttjæret sokkel af kampesten. Bindingsværket, der er af kraftigt egetømmer med to løsholter i hvert fag og dokker i både over- og undertavl, er gulkalket over stok og sten. Bjælketappene er afsavede. Skalkene er ubehandlede. De oprindelige vindueskarme og langt størstedelen af de oprindelige beslag er bevaret, mens rammerne er udskiftet til nyere, koblede rammer. Den nyere flammede hoveddør og de oprindeligt udseende småsprossede, sidehængte vinduer er grønmaledede. I tagfladen mod gaden er en zinkbeklædt kvist med fladt tag. Havesiden har to zinkklædte heltagskviste, småsprossede sidehængte vinduer, restaureret som mod gaden, samt en nyere, grønmalet halvdør.

Bygningen er restaureret i 1980'erne og står med nyere køkken, bad og gæstetoilet. I forstuen og i gæstetoilet er der nyere klinkegulv. Skorstenen står i hjørnet af gæstetoilettet, og i hovedskillevæggen er bevaret rester af det oprindelige ildsted. Stue og køkken er forbundet af en stor åbning i midterskillevæggen, og de oprindelige trægulve er bevaret samt de oprindelige loftsbjælker med profil-lister og loftsbrædder. Døren mellem forstue og stue er en oprindelig, barok, tofyldingsdør med bukkehornshængsler og ældre gerichter.

En nyere kvartsvingstrappe fører op til 1. sal, som er indrettet med to værelser og et depotrum, der alle har synlige loftsbjælker samt ældre, malede loftbrædder, og et badeværelse med nyere overflader. På 1. sal er bevaret flere ældre fyldingsdøre, der alle er forskellige. Den ældste, der sidder mellem reposen og det lille værelse, er en barok, enfyldingsdør med bukkehornshængsler, der sandsynligvis er ældre end huset. En lejder fører op til et depotrum under taget med nyere bræddegulv og bræddebeklædte skråvægge. Der er fast undertag.

— BYGNINGSHISTORIE

Ifølge C.C. Haugner blev Kapellangården opført i 1756 for kapellan Poul Lyngbye. I den første brandtaksation fra 1761 er gården således kun fem år gammel. Stuehuset benævnes her som 17 fag langt, en længe mod øst som ti fag og en nordre længe som fire fag. Stuehusets fagantal svinger i taksationerne fra de omtalte 17 fag i 1761 til 18 fag mellem 1781 og 1827 og op til 19 fag i 1837, for derefter, i 1846 eller i begyndelsen af 1847, at blive opdelt i fire selvstændige boliger på i alt 18 fag.

Tilsyneladende er der ikke tale om de store ombygninger, men måske snarere om taksationsmændenes forskellige opfattelser af det samme hus. Fra begyndelsen var forhuset kun beregnet for én familie, og i en lang årrække beskrives tillige et bryggeri i forhuset. Kapellangårdens grund grænsede mod øst op til Brødregade, langs hvilken baghuset var beliggende.

Baghuset blev, samtidig med forhusets opdeling, nedrevet og grunden udstykket i seks små matrikler, som blev bebygget med endnu eksisterende huse Brødregade 4-12. Baghuset bestod ved delingen af 14 fag, men havde fra slutningen af 1700-årene bestået af 18 fag indeholdende stald, lo og lade.

Det gamle sidehus mod nord blev solgt til Torvet 26 og kort efter nedrevet. Det vi i dag kalder Kapellangården er en del af et større anlæg, der forsvandt i 1847.

I begyndelsen af 1980'erne er boligerne i det gamle stuehus sat i stand, men selvom der er sket store ændringer i det indre, er bygningens ydre fremtræden bevaret, så det stadig er muligt at få en fornemmelse af bygningens oprindelige udseende.

Det nordre af udhusene på den anden side af strædet er bygget i 1948 som børstenbinderværksted. Det næste i rækken afløste i 1910 et ældre bindingsværkshus, og det søndre omtales ikke i brandtaksationerne i sin nuværende form, men har ligeledes afløst en ældre bindingsværksbygning.

I 1980'erne blev den tidligere stejle trappe til loftsetagen i nr. 8 flyttet fra forstuen til køkkenets nordvæg, hvor en nyere kvartsvingstrappe blev etableret. Her var køkkenet oprindeligt placeret med ildsted, hvor gæstetoiletet er i dag. I den forbindelse blev der tillige indrettet et nyt badeværelse på 1. sal, hvor trappen tidligere kom op.

I 1995 blev vinduerne restaureret, vindueskarmene blev bevaret, tillige med en stor del af de oprindelige beslag, hvorimod rammerne blev erstattet af nye koblede rammer.

— KILDER

Huse i Maribo, Maribo Kommune, Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen, 1985.

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Kapellangårdens miljømæssige værdier knytter sig til bygningens beliggenhed i kvarteret syd for Torvet og øst for Maribo Domkirke, hvor karakteren af Maribos oprindelige bebyggelse tydeligst kommer til udtryk. De smalle, brolagte stræder er overvejende bebygget af beskedne, en-etages beboelseshuse med teglhængte tage fra 1700- og 1800-tallet. I kraft af sin imponerende størrelse og sit homogene udtryk, tillige med at bygningen er en af Maribos mest velbevarede bindingsværksbygninger, har Kapellangården stor betydning for det usædvanligt homogene kvarter.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Kapellangården har stor kulturhistorisk værdi, fordi den er et af de fineste eksempler i Maribo på en velbevaret bindingsværksbygning fra 1700-tallet. Den nuværende bygning er det oprindelige stuehus til Kapellangården, der var en stor firelænget gård beliggende syd for Torvet.

Kapellanstræde, der tidligere blot var en adgangsvej til Kapellangårdens store gårdsplads, fik sit navn i midten af 1800-tallet, da Kapellangårdens stuehus blev opdelt i flere boliger. Denne "gadeudnævnelse" understreger gårdens signifikans i byen.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Kapellangården er en meget velbevaret 1700-tals bindingsværksbygning, og dens arkitektoniske værdier ses i bygningens velproportionerede ydre; den gedigne

bindingsværkskonstruktion, med særligt højt styrterum, som understreges af den lave indgangsdør og de lave, tredelte vinduer under de oprindeligt placerede løsholte samt den store tagflade af røde tegl.

Bygningens enkle materialeholdning; repetitionen af bindingsværket samt en enkel facadekomposition; (nr. 8 isoleret set) med fire vinduer og en indgangsdør mod gaden samt den konsekvente farveholdning i sort, gul, grøn og rød giver bygningen sin karakter. Skorstenen i rygningen fuldender bygningens udtryk og giver den arkitektonisk værdi sammen med de bevarede ældre vinduesrammer og ældre beslag samt vinduernes oprindelige størrelse og glasinddeling.

Ligeledes ligger der arkitektonisk værdi i bygningens enkle materialevalg; bindingsværk og tavlgulkalket over stok og sten, den sorttjærede sokkel, de grønmalede vinduer og døre samt den røde vingetegl.

Indvendigt knytter de arkitektoniske værdier sig til stueetagens ældre trægulve, loftsbjælker med profil-lister og loftsbrædder, samt den oprindelige barokke, tofyldingsdør med bukkehornshængsler og ældre gerichter, tillige med sporene af det oprindelige ildsted.

På 1. sal knytter de arkitektoniske værdier sig til de ældre fyldingsdøre, herunder i særdeleshed den ældre, barokke, enfyldingsdør med bukkehornshængsler, samt de ældre, malede loftbrædder og synlige loftbjælker.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I bygningens ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til farveholdningen og den oprindelige materialeholdning samt til den harmoniske bygningskrop baseret på det gedigne bindingsværk, herunder de ældre vinduer med deres oprindelige størrelse, det helvalmede tag i røde tegl og skorstenspipen i rygningen.

I bygningens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den ældre materialeholdning med alle ældre detaljer, herunder de oprindelige, barokke vindueskarme, de ældre trægulve, loftsbjælker og loftbrædder, samt de to ældre, barokke, en- og tofyldingsdøre med bukkehornshængsler.

— ANBEFALINGER

- At skorstenen skures og kalkes gul, for at opnå et homogent udtryk.
- At skalkene kalkes gule som det øvrige træværk.

- Der bør anvendes en ensartet farveholdning på bindingsværk, vinduer og døre i samtlige af Kapellangårdens fire boliger, således at bygningen fremstår med et homogent udtryk.